

Okrem náboženskej identifikácie druhej skupiny ako vyznavačov diabla/satana sa tu môžeme strehnúť s aplikáciou útržkovitých vedomostí o iných náboženstvách a náboženských hnutiach (židovstvo, protestantizmus, jehovisti, babisti, šamanizmus) kombinovaní s útržkovitými informáciami o skutočnom náboženskom kulte nepriateľskej strany (Krst vo vode, neuznávanie Vianoc). Obráz o druhej strane je účelovo skreslený a má povahu kumulovaných fám. Zároveň nechýbajú tvrdenia o vlastnej nepredajnosti, opäť podporené biblickým príkladom (utvrďovanie o správnosti vlastného postoja).

III. Tradície rómskej viery:

a) rómska interpretácia katolíckych dogiem: medzi Rómami tradickej skupiny prevláda názor, že „*Všetci Cigáni pôjdu do neba*“. Napriek tomu, že vedľa o rozpore s oficiálnou dogmatikou, sú o tomto svojom výklade skalopevne presvedčení.

– „*Telo do zeme a duša do neba. Tak žij človek vyprázdňaj, že do pekla, ale ničdo do pekla nepôjde, šeci pújdeme do neba. /Aj Butanskí? / Aj tí!*“

– „*Po smrti? Tak, farár poví, že večný život.*“

– „*Duša ide hore. /A keď je zlý? / Ajtedy ide. No, ide jako do pekla, ale to zas my nevierime, že ide do pekla. Je hore a len nás nauštevajte.*“

Rómovia majú problém s prijatím niektorých katolíckych dogiem. Najväčší problém im robí dogma o sv. Trojici (podobný problém možno pozorovať aj u „bielej“ väčšiny a celkovo ide pravdepodobne o najhoršie prijímanú katolícku dogmu). Tak Rómovia menujú ako členov sv. Trojice rôzne kombinácie, ako napr. Boh – Duch – Otec alebo Boh – Syn – Panna Mária a pod. Stretna som sa však i s neprijatím dogmy o zmŕtvychstaní Ježiša Krista.

– „*Mne vždy hovorila moja staranka (a tak aj zomrela, potom) že, kdes vidzela aby mŕtvý ustal? Kristus je hrt tam, nechajte ho! Ty si sa pomáha, on neustal!*“

Predstava pekla je menej špecifikovaná (laxná predstava večného ohňa) ako predstava nebaraja. V predstave raja možno, podľa môjho názoru, nájsť aj niektoré typicky rómske prvky: rovnocennosť rás a ľudí v raji, krása raja je spájaná s ružovou farbou, a napokon strach, že aj v raji sa musí pracovať.

– „*Tam už sú šeci jednaki. Nevi černý a biý.*“

– „*V nebi je to krásne. Tam si ľudé neubížajú.*“

– „*Hore je to veľice rúžové. Krásne trávy tam sú, já sem to vidzel. Tráva, iba líka. Né šromy. Neváďite nič, iba pestrofarebné nebo, jak sa poví a zelená tráva.*“

– „*Nebo je pječné, rúžové, s kvietkami.*“

– „*Babo, jak to tam vyzerd? /v nebi / A minule povídala, to vůbec nevi jak si ty myslíš. Je to, můžeš ti na vychádzku, můžeš jít, ale aj my tam robíme! – Tak babo, jak to může být?*“

b) tradície prvky „rómskej“ viery v Plaveckom Štvrtku:

– *„K najtypickejšim a najodolnejším znakom tradickej „rómskej“ viery patrí viera v návrat duchov mŕtvych a s tým spojený zvyk nedávať mŕtvemu do rakvy topánky. Návštevy mŕtvých sú vraj veľmi časté a zostávajú po nich na tele nebollesivé zelené podliatiny. Podobne je veľmi živý napríklad zákaz jedenia na cintorine, pískania, smiatia a ďalších podobných aktivít, inak vraj človeku vypadajú zuby. V pasívnej pamäti sa mi podarilo zachytiť aj niektoré apotropajné praktiky spojené s narodením dieťaťa, šestonedelná a menštruáciou (zapíchovanie vidličky/noža do vhodových dverí, uväzovanie čerenej sušičky na ochranu šestonedielky i dieťaťa, stránenie sa jedla, ktoré pripravila šestonedielka alebo menštruujúca žena), ochranné zarietanie pred bleskom a hrmením („*Moja hlava kamenná, nebojí sa hrmeň!*“), a magické praktiky na získanie partnera (primiešavanie menštruáčnej krvi do nápojov, nosenie odsťrhnutej vlasov muža na holom tele). K najsilnejším a doposiaľ veľmi živým praktikám tradickej viery tu patria praktiky tzv. *klunútia* (zaklňanie, preklňanie) a *premodlievania* (druh záškodnej magie pred obrazmi svätých). Hoci sú obe praktiky v rozpore s oficiálnou katolíckou vierou, ku ktorej sa táto časť rómskej komunity hlási, tradičná skupina ich reflektuje ako pevnú súčasť svojej viery, ktorá nie je v rozpore s katolíckou vierou. Svedčí o tom aj fakt, že o týchto praktikách so mnou hovorili celkom otvorene a bez zábran. Domnievam sa, že najmä praktika *klunútia* môže byť špecificky rómskou, alebo aspoň najkonzervatívnejšou zložkou viery tradickej skupiny, lebo ide takmer o ojedinelý prípad aktívneho používania rómskeho jazyka v Plaveckom Štvrtku. Tieto dve praktiky sú špecifickou črtou viery tradickej skupiny, a preto sa pri nich zastavíme trochu podrobnejšie.*“

Klunútie – verejná praktika, preklíatie pred svedkami na verejnosti. *Klunútie* je vzájomné, obe znepríateľené strany privolávajú Boha za svojho svedka.

– „*Tu sa klne takto: – Bibas čabíla! (Si preklunúť do tvojho života celého, aby si zomrel a tak). Ten Boh, ktorý to počul, pri tom klunúť, že sa to sblíh. Keď né u tú hodzinu (...), alebo na druhý deň, po mesiaci, za týdeň, tak sa to stane za rok. Ale on si spomene, že to povedal a že sa to stalo.*“

– „*Tu sa klne: – Bibas tu biba, teda zlom si nohu a tak.*“

– „*Tu sa klne: – Abys skapals a tak. Ale to je skutočnost.*“

Podľa progresívnej skupiny, ktorá *klumtie* odsudzuje a vraj už nepraktizuje ani neverí jeho účinkom, sa pri *klumti* berie Boh za svedka, pričom sa však znevažuje jeho autorita:

– „*Nech Boh očerne na tomto tu misce jak nemám pravdu!*“ Alebo: „*Nech mi Panna Mária vyliže zadek, jak nemám pravdu!*“ Alebo: „*Nech si Ježiš vezme na smútení moje telo, jak nehovorím pravdu!*“ a pod.

Tieto tvrdenia mi pri dodatočnom výskume potvrdili aj v tradičnej skupine, hoci ich nechceli citovať, vraveli, že sa pri *klumti* na Boha (Pannu Máriu alebo Ježiša Krista) škaredo a oplzlo nadáva. Progresívna strana na *klumtia* neverí a dáva to tradičnej skupine najavo:

– „*Ked' ich preklínate, oni povieďad: to je dobre, šak to šeko na vás dojde!*“ /Čtvrtecki/

Zdá sa, ako by *klumtie* malo dve časti: jednu namierenú na autora kľatby (má takmer charakter prisahy, pri nej sa znevažuje Božská autorita, trest, ktorý sa privoľáva na hlavu autora kľatby ak nemá pravdu, má však väčšinou všeobecný charakter) a druhú, namierenú na adresáta kľatby (vlastné preklínanie, dochádza k privoľaniu Božieho trestu na hlavu nepriateľa, pričom už trest nadobúda konkrétnu podobu, smrť, nešťastie, choroba a pod.). Tradičná skupina je pevne presvedčená o sile *klumtia*, medzi členmi tejto skupiny má *klumtie* takmer charakter Božích ordáľi. Boh sa nielen privoľáva za svedka, ale zároveň sa naňho obracia ako na sudcu. Akékoľvek nešťastie niektoréj spornej strany sa potom vníma nielen ako naplnenie *klumtia*, ale aj ako prejav Božej vôle a Božej spravodlivosti. Keďže väčšinou *klumí* dve sporné strany, stáva sa, že niektorá strana je reálne v nepravde. Na verejnosti sa ale ani jedna strana nepriznáva k omylu. Účinku *klumtia* sa nedá nijakým spôsobom zabrániť. Strana, ktorá vie, že je v nepravde, sa môže len modliť o odpustenie Boha, pretože jej hrozí dvojitá kľatba – kľatba nepriateľa a vlastná kľatba, ktorú privoľali na svoju hlavu krivou výpoveďou.

Premodliovanie: neverejná, tajná záškodná praktika, modlenie za zlo, nešťastie, chorobu a smrť nepriateľa.

Pred obrazom svätých sa zapáli sviečka a Bohu sa prednesie celá „obžaloba“ s prosbou o vykonanie trestu. Ak je obžaloba pravdivá, veria, že Boh uzná oprávnenosť trestu a vinníka alebo jeho rodinu potresta.

– „*My sme zapálili na ňu sviečky. Na dašičky presne. My sme na nich zapálili sviečky, my sme sa modlili veľice pjeňe a my sme čuli, ale to bylo špatné, že to ochadlo jedno dzecko od nich. To sme nesceli. Oni havarovali a daši toho nevinní ľudé. Ti nepraví.*“ /Čtvrtecki/

Adresát *premodliovania* je celkom konkrétny, želané zlo sa však môže premiesť na nesprávnych ľudí. Každé nešťastie, ktoré sa stane druhej strane praktike *premodlenia*, je interpretované ako znak jeho naplnenia.

PROGRESÍVNA SKUPINA

I. náboženská sabaidentifikácia: kresťania, viera v „pravého Boha“, spojená so zavrhnutím katolíckej cirkvi a jej autorit a prvkov tradičnej „rómskej“ viery typické zdôrazňovanie zmeny, premeny a pozitívneho duchovného progresu, znalosť Písma a biblickej terminológie.

– „*Kresťanstvo je pro mňa to najhroší co sem v žuvoce mohla stretnúť.*“

– „*Všetky čarodějstvá a zlé skutky, čo sme bejpsi páchali, sú vádka Pánu Bohu přeč.*“

– „*Tak sme sa stali kresťanmi a prestali sme mať tí obrasné zvyky, že keď niekto v rodině zomrel, že sa mu dával alkohol do truhly, přeňe, peňáze aby si mal čo nakúpiť (...).*“

– „*Bola som veľmi zlá žena. Hneď som sa s každým pobila. Aj som si vypila, skoro každý deň. Keď som ich páchala, bola som katolíčka. A veľce sme boli chudobní.*“

– „*U katolíků zneužívá farář maloleté děti. Je to oficiální sekta.*“

– „*Cigánky, skoro každá stará Cigánka tu bola bosorka. Im bricáli že «čováně».*“ /„čohani“ – róm. čarodějnice, striga/

– „*Oni robá okultizmus, satanizmus. Modlá sa pred obrasem a zapála sviečky za někoho koho nemávidá, komu sců uškodit. A hlává před Božím obrasem a modlá sa za smrt a utpění toho člověka kerého nemávidá. To je okultizmus a satanizmus, lebo Boh je láska a on nikomu nescé zle. On nemá zlábu v smrti hřešníků.*“

– „*Oni něco ukradnú a poveďa, Pán Boh ma požehnal! ... Oni si myslia, že uctívajú Boha, přitom uctívajú samoněho Satana. Lebo keď sa modlá, aj ma kolenná kľenú, ale né každá modlitba je dobrá. Pambíku daj abych mohel pokratnúť... abych mjel volnú cestu.*“

– „*Oni vjerv, že šeci Cigáni pojdu do neba. Že šak sa streňeme v něbi!*“

Napríek proklamácii odstránenia všetkých tradičných prvkov je aj u progresívnej skupiny zachovaná viera v zjavovanie sa duchov mŕtvych a zachovávajú aj zvyk pochovávaná mŕtveho bez topánok. S duchmi mŕtvych majú početné osobné zážitky, takže táto časť viery je u nich veľmi silná. Zvyk pochovávaná bez topánok nepovažujú za katolícky ani rómsky zvyk. Tento, inak na Záhorí všeobecne rozšírený prvok tradičnej ľudovej viery, považujú za všeslovenský zvyk. Sú presvedčení, že takto pochovávajú aj „heli“ ľudia.

– „*Kdo by už išel do odpocínku obvyj – šak je to nepohodlné!*“

II. Flexibilita v náboženských postojoch, individualita v náboženských postojoch, ochota podstúpiť duchovné experimenty v zmysle hľadania nových a prehodnocovania starých názorov.

Náboženská zmena progresívnej skupiny prebiehala postupne a prostredníctvom pôsobenia interných jednotlivcov na základe externých impulzov. Náboženskú zmenu v tejto skupine iniciovala jedna žena, ku ktorej sa postupne pričlali iné ženy, a napokon aj celé rodiny. Tieto nositeľky náboženskej zmeny prešli postupným vývojom smerom od Svedkov Jehovových k zboru Slovo života, ktorý najskôr navštevovali v Bratislave a neskôr v pobočke zboru v Plaveckom Štvrtku, až ku Kresťanským zborom, ktoré navštevujú v súčasnosti.

V tomto postupnom vývoji nedochádzalo po počiatkoch obrátení k novým konverziám a zavrhnutiam predchádzajúcich stupňov vývoja ani k paralelnému „viacvrieti“. Išlo skôr o aktívnu náboženskú „vrstevnosť“, resp. duchovný vývoj, ktorý samotní členovia progresívnej skupiny zvyknú interpretovať slovami: „*Jehovisti – to bola moja materská škôlka, Slovo života – základná a teraz som na vysokej škole.*“

Slovo života medzi vojnovými plotnami

Hnutie Slovo života pôsobí v rómskej kolónii v Plaveckom Štvrtku už 11 rokov pod vedením svojho pastora a kazateľa Milana Jurčeka z Modry. Spočiatku malá skupina z radov progresívnej skupiny dochádzala týždenne do Bratislavy na zhromaždenia Slova života international v Dúbravke, v Ymke a v Istopolise. Neskôr, v r. 1995 si Jurček prenajal rómsky domček priamo v osade a založil tu zbor Slova života. Od r. 1998 začal po osobnej vízii rekonštrukciu miestnej materskej škôlky, kde v súčasnosti Slovo života sídli a pôsobí. Materská škôlka sa nachádza na rozhraní rómskej kolónie a dediny, svojím plotom je však od kolónie i dediny oddelená.

Svetové hnutie Slovo života má hlavné centrum v Uppsale a je súčasťou širšieho Hnutia viery (Faith movement). Hnutie viery aj Slovo života vedie švédsky pastor Ulf Ekman. Slovo života je misijné mimoriadne aktívne a svoje pobočky má na území USA, Veľkej Británie, Austrálie aj Ruska.⁴ Hnutie Slovo života je súčasťou letničného hnutia (inak nazývané aj pentekosteláni či charizmatické hnutie), ktoré je súčasťou americkej metodistickej tradície. Veľkú popularitu dosiahlo najmä po 2. svetovej vojne, keď pastor Dennis Bennet zažil „hovorenie jazykmi“, teda glosolániu. V dôsledku tohto zážitku opustil pôvodnú cirkev a začal na verej-

nosti vystupovať samostatne. Skupiny letničného hnutia z povojnového obdobia sa niekedy nazývajú aj neoleničné alebo charizmatické. Charizmatická obnova je obrátená dovnútra už existujúcich cirkví a má smerovať k prehlbeniu náboženských zážitkov a osobnej religiozity. Názov pochádza zo svätodušného svätku letnic, ktoré sú dňom zostúpenia Ducha svätého. Je to desaťty deň po sviatku Nanebovstúpenia Pána a päťdesiaty deň po veľkonočných Božích Hodoch (názov pentekosteláni je odvodený z gr. Pentekosté héméra – päťdesiaty deň). V tento deň totiž podľa Nového zákona zostúpil Duch svätý na apoštolov, a tí začali hovoriť jazykmi.⁵

Slovo života sa hlási k apoštolskému vyznaniu viery. Svoji názov odvodzuje od 1. epistoľy sv. Jána, 1. kap., verš 1.: „Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme videli svojimi očami, na čo sme sa divili a čoho sa naše ruky dotýkali: O Slove života.“ Najvyššou autoritou je Písmo sväté. Človek môže byť spasený iba prostredníctvom Božieho zásahu, znovuzrodenia, ktoré znamená úplnú premenu života, dobré skutky, lásku k blížnemu, starostlivosť o rodinu. Slovo života hlása tzv. Plné evanjelium, čo znamená:

- spasenie Ježišom Kristom, t. j. zachranu od hriechov a večný život,
- krst Duchom svätým, ktorý sa prejavuje hovorením v nových jazykoch (Sk 2: 1-4, 38, 39, 10: 44-48),
- uzdravenie, vyslobodenie skrže meno Ježiš ako znamenia, ktoré spre-

vádzajú kazanie evanjelia (Mar 16: 17-20, Jan 14:12).

Na Slovensku prebehla vlna pôsobení letničných kazateľov takmer hneď po tzv. nežnej revolúcii v r. 1989. Kazanie slova Božieho na miestnych štádiónoch, amfiteátroch a pod. bolo spojené s príkladným rúk, uzdravovacími zážitkami, hovorením neznámymi jazykmi či krsťením vo vode. V súčasnosti má Slovo života hlavné centrá na Slovensku v Bratislave, Michalovciach a v Seredi. Menšie misijné skupiny pôsobia v Púchove, Komárne a v Kristoch.

Zaujímavá je orientácia tohto zboru na rómske komunity. Na východnom Slovensku je pomerne silná aktívna rómskeho pastora Slova života Jána Vihonského. Dnes spravuje rómske misijné skupiny v Sobranciach, Blatých Remetoch, Michalovciach, Iňáčovciach a pomáha rozbehnúť skupiny v Hurmennom, Bunkovciach a v Pavlovciach nad Uhom. Na západnom Slovensku funguje medzi Rómami už spomínané Slovo života v Plaveckom Štvrtku. Výsledkom jeho misijných aktivít je biblická škola v Galante a v Sládkovičove medzi oľasťskými Rómami, ktorú vedie miestny rómsky kazateľ so svojou ženou (kazateľ nemá jazyk, tak jeho kázne simulantne tlmochí jeho žena).⁶

91. ŽIVOTA

Reakcia polarizovaných strán rómskej kolónie na pôsobenie Slova života v Plaveckom Štvrtku

Počas jedenaštyroch rokov pôsobenia Slova života prišlo k podstatným zmenám vo vývoji tohto hnutia i v rómskych postojoch k nemu. V súčasnosti navštevuje biblickú školu asi 20 detí, z toho 6 detí navštevuje doučovanie pre deti v školskom veku, ktoré v biblickej škole vedú po vyučovaní dve „biele“ učiteľky z Plaveckého Štvrtka. Tento rok skončilo biblickú školu 10 mladých ľudí vo veku 15-23 rokov, ktorí celý rok absolvovali biblické vyučovanie a napísali záverečný test. Cieľom biblickej školy je vychovávať pastory pre misijnú činnosť. Po roku navštevovania biblickej školy získajú adepti diplom, ktorý ich oprávňuje na pastoračnú činnosť.

Vzhľadom na polarizáciu kolónie bude teraz zaujímavé aspoň v skratke sledovať aj polarizáciu v postojoch oboch skupín, a tiež pomerne prekrývajúci vývin situácie v súčasnosti. Slovo života našlo najskôr silnú odozvu v táboře Bučanských, t. j. v progresívnej skupine kolónie.⁷ Títo po návštevách zhromaždení v Bratislave začali spájať svoju náboženskú premenu s „pravým náboženstvom“. Toto „pravé náboženstvo“ posilnilo ich presvedčenie a vyšším sociálnym statuse. Druhá, tradičná časť tzv. Čvrtčekých sa tak dozvedela, že ona uznáva satana. Slovo satan, dovtedy v kolónii neznáme, sa rýchlo stalo súčasťou miestneho slovníka. V tomto zmysle treba chápať aj časte tvrdenia Čvrtčekých: „*Oni dovŕšili satana do osady!*“

Po čase došlo aj k prvým slovným potýčkam kvôli novej viere. Napokon Bučanskí prestali chodiť do Bratislavy a Slovo života sa usídlilo priamo v osade. Sprievodným znakom prehlbujúceho sa konfliktu v osade bolo očakávanie strany Bučanských, že pastor Slova života sa prídá na „ich stranu“. Neskrývali tiež určité očakávania finančnej pomoci. Keď napokon miestny pastor prejavil v konflikte neutrálny postoj a získané financie použil na rekonštrukciu miestnej školy na centrum Slova života, strana Bučanských sa od biblickej školy dišancovala a prestala ju navštevovať. V súčasnosti jedna rodina navštevuje Kresťanské zbory v Bratislave. Ostatní zostali pasívnymi vyznávacími učenia Slova života, praktizujú domáci rituál tzv. Pánovej večere na Veľkú noc (pílie červeného vína a jedenie tzv. rómskeho chleba), neuznávajú Vianoce, autoritu katolíckej cirkvi, ani miestneho Slova života a pastora Jurčička a praktizujú individuálne čítanie a vykladanie Biblie. Domniveram sa, že jedným z dôvodov odčlenenia naprogrsívnejšej rodiny zo strany Bučanských bola túžba získať biely status, ktorý sa v rómskom zbore získať nedá. Pri interview mi viackrát zdôrazňovali, že v rómskom zbore vládla nevráživosť a „vyrážanie sa“ rôznych rómskych skupín. V Kresťanskom zbore v Devínskej Novej Vsi, ktorý navštevujú teraz, sú jedinými Rómami a veľmi im lichotí úctivé správanie miestnych autorít. (*Manželovi rukn*

podajú, učiuo, tak s ňím jednajú jak so sobieronymm.“) Súčasný postoj strany Bučanských k Slovu života v rómskej kolónii je vyslovene negatívny. Pastora Milana Jurčička považujú za falšného proroka. V súlade s novým učením sa dišancujú aj od učenia Slova života, konkrétne od praktiky hovorenia v jazykoch – glosolálie. (*Lejšie hovorit päť slov zrozumiteľne, aby sa uzdelovali iní, než tisíc slov v jazyku, ktorému ničdo nerozumie.*)

So slabnutím záujmom strany Bučanských začali o biblickú školu javiť záujem členovia tradičnej časti. Tu treba spomenúť, že išlo, aj ide prevažne o členov tradičnej časti z rodu tzv. Malackých, ktorí v konzervatívnej skupine Čvrtčekých predstavujú relatívne najdynamickejšiu časť, o čom svedčí aj ich prechodný odchod z osady do Malaciek. Táto časť teda prejavila najväčší potenciál k zmene. Malackí zostávali aj v konflikte najdlhšie neutrálni, a do celkovej vojny v osade sa zapojili len nedeľno. Najkonzervatívnejšie jadro – prevažná väčšina Čvrtčekých – zostala voči pôsobeniu Slova života imúnna a zaujíma k nemu nezmenený, teda negatívny postoj.

„Boh znovuzrodených“

Po analýze „Starého Boha“ (Boha tradičnej skupiny katolíckeho a tradičného „cigánskeho“ Boha) a po analýze „Nového Boha“ (Boha progresívnej skupiny, ktorý sa takmer v ničom neliší od Boha „bielych“) sa napokon dostávame k aspoň stručnej analýze „Boha znovuzrodených“, teda Boha, ku ktorému sú v osade vedení členovia zboru Slova života. Po početných návštevách biblickej školy, vedených americkými pastormi a pastorm Jurčikom a po početných sedeniach s jej absolventmi si dovoľujem tvrdiť, že Boh, ktorého im tu ponúkajú, a ktorý im je taký blízky, je skutočne „rómsky Boh“, resp. Boh pre všetkých, aj pre Rómov. Misijné stratégie Slova života oslovujú Rómov, pretože im ponúkajú Boha, čudobných, nevzdelaných a zatracovaných, živého Boha, ktorý vedie s veriacim osobný rozhovor, smeje sa im, vyhráša ich, aj pohladí. Umožňuje im osobný kontakt s Bohom prostredníctvom chvála a spevov, počas ktorých môžu voľne prejavovať svoje pocity spevom, slovom, pohybom i tancom. Toto náboženstvo „najmenších“ kladie osobitý dôraz na vyzdvihovanie úlohy každého veriaceho – „znovuzrodeného“, čím dáva svojim členom veľmi silný pocit sebaúcty. Na ilustráciu uvediem niekoľko výpovedí rómskych členov Slova života z Plaveckého Štvrtka.

L. Postoj ku katolíckej viere:

– „/Katolíci/ Ukazovali nám Boha zvrchované. On je tu, a vy k nemu nemáate prístup.“

– Ved ti farizeji, to boli šeco knazi a farári. To isté, čo sa teraz deje v kostoloch. (...) To jah keby niečo povedal, hbyaj teraz a povedz nášmu farároví, že pokrad sa ne znouuzrovi, tak neuvidí Boží kráľovstvo. Tak zbytečne študuje teológiu.“

– Nemí žánnu uveru v Krísta a cítuovat, cítuovat, aby farári sa neženíť (?) (...) Ved Kde je napríklad napísané, nigde neví napísané, aby farári sa neženíť (?) (...) Ved Boh stanoví muža a ženu na to, aby sa množili a plodili.“

– V kostole je to mrtve. Ja vždy hovorím, že je to mrtve. Já už vím, čo je žívu uera. Potrebuješ Boha precítiť, žít. Né ani za ani pred, ale teraz. To je to, že já mám Boha teraz. Já mrtve nazývám to, že keď je pieseň Chválme Hospodína, poviem príklad, já vím, že to je niečo takové, že pozdvihniť ruky k Pánovi. Proč ich nemôžem tak / zdvihnúť / ? Už sem tam taká zauzáná, spútaná.“

– Já nepotrebujem nijaké náboženstvo. Já sem žívu, žívu na zemi. Já nepotrebujem nijaké fantázie. Já nechám každý deň Biblíu, ani nemám modré koliená z modlitby. Toto já neuznávám. Já uznávám rozhovor s Bohem, takto jah sem. Já nepotrebujem ít do nejakej knihy, vyspovádať sa, nepotrebujem. Já potrebujem s ním vypravovať. Alebo cez něho vlastne, mi môže poslať hocjakého človeka a ten mi poví, teraz robíš to a to.“

II. Náboženská zmena, vzrast osobného sebavedomia a vlastnej výni-
močnosti:

– Tak, to nebylo během roka, ani dvoch že sem sa zmenila. Ale slovo dalo slovu, až sem pochopila, a keď sem na vlastné uši počula, jakože jah ku mne Pán prehovára: Ty budeš tá, která svůj národ vyvede! Ty sa musíš uchopiti! Tebja sem si vybrali!“

– Já vím a sem o tom přesvědčená, že mňa nemohel zmeniť človek, a ešte k tomu biele, ale kde! Někdy! Keď mňa nezmenili za osem rokov základnej školy... Mňa zmenilo silno Boží slovo!“

III. Boh naimenších a utlačaných. Boh Rómov. Boh Židov.

– Ježíš Kristus, keď chodil po pušti a žil vlastne v Jeruzaléme, kde je štyriet stupňú, nemohel byť Ježíš takej farby jah si ty. On mosel byť takýto, jah sem já. Len kvoli temu usudzujem, že tam byti ti strašne stupňe. Tak podľa mňa byl vyformovaný takto. Aj ti Žide majú nějak blízko k nám, lebo aj oni sú tak posmahnuti, ale iba preto, že ti stupňe tam sú. Ale tu nejsú a sme si podobní. Keby Pán Boh vybral Panna Mariu tu na Slovensku, tak bude bílá, aj Pán Ježíš mosel byť bílý. Lenže moseli byť takí posmahnuti, čakoladoví. A ti ulasy také kačerae, rabínske.“

– A bude súdiť aj mrtvých. Já sem sa napríklad vždy zatežovala, kde je Hitler. Kolko cigánů a Židů dal upáliť, kde je on? Kam púja, jah sa postaví pred tvárí Boží? A já sem si istá, že on keď sa postaví, tak Pán Bůh mu iba tak ukáže, můžeš jiti Nalavo. Za jeho zlé skutky!“

– Boh prehovára len k dejme temu farárom, a k misionárom, a že k takej obyčajnej cigánke jah sem já, že neprehovori. Ale prehovori! Takú lásku, jakú mne dal Boh do srdca (...). Mne sa šeci čudujú a nechápú, že jah môžem mít rada cigánů. Proč ich zahajujem a obhajujem. Ja to nevim odpovedať. Ale niekde v hĺbky srdca vím, že ano, mám ich rada, a to nejsú iba títo. To sú všady kde dójdem.“

– Učeníci. Boh si vybral jedensitich. A medzi nimi byli tuším doja. Byl tam Lukáš učeník a on byl ve skutečnosti, Lukáš byl jakož doktor. Matíš byl colník, hej? Vyberať daní, keď si dobre pamétám. No, tak doja bol múdri. Ale ostatní byli šeci pracující rybári. Nic. Amalábě, keď to tak zbereš. Co, co byli rybári víc, jah sem dnes já? A kuleni co dokázali. Před duoma tisícma rokma napisali Biblíu. Oni, inšpřrování s Duchem svatým. A po nich zostali papře dadneská. Po rybároch!“

IV. Osobný Boh „můj Boh“:

– (...) „Bože zebor si ma! Já tu už nescem byti! On mi vtedy tak poví: – Budeš už ticho! A začne sa mi strašne smít. – Nebudeš ešte ticho? Co furt vyprávajúsi! Teraz já s tebú idem hovorit. Vtedy stichnem a poviem: – Bože přepáči!“

– „On má taký tichý, míj hlas. To není tvoje sejednomi! On ti hovori do srdca. Boh vie aj kričať, zakriči na tebjá, keď sa mu něco nelábi. Až s tebú hřkne!“

– „A jeho obyati! Já sem raz byla v takém zúfátém stavoje. A já sem normálně vjedzela, normálně jah u vytržení, jah mňa můj Boh má takto na rukách a tak jah malého jagana mňa čičkal.“

Záver

V tejto štúdi som sa pokúsila načrtnúť zložité sociálnu a náboženskú situáciu v rómskej kolónii v Plaveckom Štvrtku. Na pozadí genézy celkového konfliktu vystupuje na záver do popredia konflikt náboženský. Slovo života v tejto situácii zohralo svoju nepríamú, ale predsa veľmi zaujímavú úlohu. Jeho vstupom na scénu rozohranej osady sa celkom jednoznačne začala, a napokon i dovŕšila polarizácia v náboženskej sfére. A polarizácia pokračuje ďalej. I keď dva hlavné tábory v súčasnosti zaujímajú zhodne negatívny postoj k pôsobeniu miestneho Slova života, rodi sa tu tretí tábor – Malackých, ktorý má k Slovu života pozitívny vzťah. Hnutie zazlilo obdobie svojej kulminácie aj pádu až k súčasnému vyjasneniu vzájomným

postojov, ktoré viedlo aj k postupnému ustáleniu jeho členov na približne 20. Hoci sa týchto niekoľko málo členov zboru Slova života úprimne modlí za zmierenie obce a zrušenie vzájomnej nevráždivosti v obci, je osud ich modlitieb neistý. Aspoň kamene lietajúce z osady na strechu biblickej školy počas vyučovania takýchto vývoj nenasvedčujú. Táto minisonda do života medzi vojnovými plomí si však nekládla za cieľ stanoviť prognózu budúceho vývoja. Snažila sa posilniť čo najviac odlišnosti medzi jednotlivými znepriatelenými stranami, ktoré napokon viedli k otvorenému konfliktu. Napriek všetkým odlišnostiam tu však existujú aj príbuznosti a podobnosti, ktoré môžu napokon viesť k celkom prekvapivému vývoju. Netreba zabúdať ani na to, že obraz, ktorý som tu podala ako objektívny, je napriek všetkým snahám a napriek početným interným výpovediam Rómov z kolónie predsa len „bielym“ a externým obrazom.

Poznámky

- 1 KUMANOVÁ, Z.: „Etnická identifikácia obyvateľov tzv. cigánskej/rómskej kolónie v Plaveckom Štvrtku.“ In: *Slovenský národopis* 46, 1/1998, s. 50.
- 2 Dlhšia verzia vid' ŠEBKOVA, H.: „Štrpky rómske tradície v osade Hermanovcih.“ In: *Romano Džamben* VIII, 3-4/2001, s. 75-76.
- 3 Čitované podľa: SOUKUP, V.: *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha 2000, s. 139.
- 4 LUŽNÝ, D.: *Nová náboženská hnutí*. Brno 1997, s. 50.
- 5 LUŽNÝ, c. d., s. 49.
- 6 Zaujímavá je činnosť letných hnutí medzi Rómami, nielen na Slovensku, ale i v Európe. Rómovia si väčšinou zakladajú vlastné letné organizácie a neprípájajú sa k už existujúcim. Pôsobí tu organizácia Life & Light, ktorá je súčasťou Assemblies of God (Zboru Božie). Podľa interných materiálov tejto organizácie má vo Francúzsku dnes asi 130 000 veriacich Rómov (asi tretna celej Rómskej populácie vo Francúzsku). Miestnou aktívnou Life & Light vo Švajčiarsku tu dnes funguje asi 500 rómskych zborov a 90 000 až 600 000 novopokrstených Rómov. Interná štatistika tejto organizácie hovorí ďalej o 100 až 500 tisícoch „znovuzrodených“ Rómoch z milióna Rómov žijúcich v Španielsku, v Anglicku asi 8 % rómskej populácie (25 000 z 300 000), vo Fínsku 10% (1000 z 10 000). Čerstvou biblickou školou je Leskovac v Srbsku, kde pôsobí Rómska leskovacká letná cirkev. Hlavným miestom stretnutí letných Rómov z celej Európy je Francúzske mesto Gien. Jimmy Meier, prezident Life & Light upozorňuje na odlišnú mentalitu Rómov a bežných Francúzov v letných hnutí (živší prejav, kojenie matiek v zhrmaznení, táboráky a pod.), ktoré napokon v šesťdesiatych rokoch viedli k separácii rómskych zborov. Z pôvodného zboru s 19 členmi je dnes biblická škola,

- 7 Konverzia Búčanských od Svedkov Jehovových k Slovu života nie je podľa skúsenosti ostatných pasttorov Slova života ojedinelým javom. Rómsky pasttor Slova života na východnom Slovensku Ján Vihonský: „Keďže skoro všetci boli bývalými Svedkami Jehovovými, nebolo ich treba zvlášť viesť k svedčeniu – tentokrát však ich posolstvo bolo zdravé a biblické.“ In: *Vítaný život* 2/2002, s. 6.

Autorka:

Tatiana Podolinská, Ph.D. (1972), vyšňudovala religionistiku, filozofiu a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Doktorandské štúdium absolvovala čiastočne v Centre pre štúdiá doby vikingskej a škandinávskoho stredoveku na Univerzite v Oslo. Špecializuje sa na náboženskú ikonografiu a symboliku. Publikuje štúdie z oblasti prehistorických náboženstiev a mytológií, napr. „Keltská bohynja matka a colínsky kalendár“ (*Slovenský národopis* 1997), „Magický palec – k ikonografii germánskych zlatých bratrádov“ (*Galeria* 2000) a iné. Je spoluautorkou monografie „Lacandanci – poslední bráni Mayovna“ (*Bratislava* 2001) a spolueditorkou antológie „Na cestách za posvätnom“ (*Bratislava* 1999). Odborne sa tiež zaoberá ľudovými formami religiozity. V tejto oblasti vykonáva praxiálne terénne výskumy. Externe prednáša pre odbor religionistiky európsku mytológiu a problematiku súčasnej antropológie. Pracuje ako samostatný vedecký pracovník v Ústave etnológie Slovenskej akadémie vied.

Obr. 1. Rómska žena z osady Svätia medzi symbolmi kríža.
(Foto: Daniela Rusňoková)

Obr. 2. Rómsky starec spiaci na válande pod počutými sakralnými vyobraze-
niami. Osada Vecheč. (Foto: Daniela Rusňoková)